

Стащук О.В.,

д.е.н., професор кафедри фінансів,

Волинський національний університет ім. Лесі Українки

Гергола С. В., Комар-Стаховська К. П.,

студентки 2-го курсу факультету економіки та управління,

Волинський національний університет ім. Лесі Українки

СТАН СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Повномасштабне вторгнення росії на територію України стало великим поштовхом для сфери соціального захисту та соціального забезпечення, яка відіграє ключову роль у забезпеченні суспільного добробуту. Бойові дії агресора завдали не лише матеріальної шкоди, а й фізичної та психологічної. В результаті цього істотно зросла кількість населення, яке потребує соціальної допомоги. Це, насамперед, біженці, безробітні, особи, які втратили годувальників чи майно, багатодітні сім'ї та ін.. У зв'язку з даними умовами важливим аспектом залишається достатнє фінансування органів соціального захисту населення, задля забезпечення розвитку елементів соціальної інфраструктури.

Внаслідок політичної ситуації в країні, економіка України набуває ознак кризи. Ми можемо спостерігати зниження платоспроможності населення, як міського, так і сільського, а також ріст цін на продукти та послуги, що призводить до збільшення рівня бідності. Відтак наростає потреба у належному соціальному захисті.

Соціальний захист – система суспільно-економічних заходів, спрямованих на матеріальне забезпечення населення від соціальних ризиків (хвороба, інвалідність, старість, втрата годувальника, безробіття, нещасний випадок на виробництві тощо). З макроекономічної точки зору соціальне забезпечення – це система управління соціальними ризиками з метою компенсації шкоди, зниження або запобігання їх дії на процес розширеного відтворення населення. Як соціально-економічна категорія соціальне забезпечення є відносинами щодо перерозподілу

національного доходу з метою забезпечення встановлених соціальних стандартів життя для кожної людини в умовах дії соціальних ризиків [1].

Одним із найголовніших показників соціально-економічного стану населення є розмір державних видатків. У 2021 році видатки держбюджету України на сферу соціального захисту та соціального забезпечення становили 339278,9 млн. грн., або 22,77% від загального обсягу видатків. Станом на 01.10.2022 р. вони становлять 312688,9 млн. грн., або 17,9% відповідно [2].

Видатки зведеного бюджету України на соціальне забезпечення населення є меншими. Так у 2021 році вони дорівнювали 367346,6 млн. грн. (19,92%). У жовтні цього року їх обсяг становить 331320,9 млн. грн. (17,04%) [3].

Провівши аналіз частки видатків як державного, так і зведеного бюджетів України на соціальний захист і соціальне забезпечення, ми можемо стверджувати про її поступове скорочення, що призводить до недостатнього фінансування органів соціального захисту населення і до погіршення розвитку елементів соціальної інфраструктури відповідно. Найбільше від такої тенденції постраждають пенсіонери, непрацездатні особи, багатодітні сім'ї, учасники бойових дій та ін.

Важливим елементом залишається повномасштабне вторгнення росії на територію України, наслідком чого є значне збільшення кількості осіб, які потребують допомоги з боку держави. Це, наприклад, внутрішньо переміщенні особи. З початком війни їх офіційна кількість становить 4,6 млн. осіб. (за неофіційними джерелами, їх може бути набагато більше). На наступний рік в проекті Закону про Державний бюджет на підтримку лише цієї категорії громадян передбачено майже 60 млрд. грн. [4; 5].

Також соціальна підтримка є не менш важливою для військових, для функціонування об'єктів критичної інфраструктури, для забезпечення життєдіяльності населення країни загалом. Саме тому під час воєнного стану соціальна політика держави націлилась на такі основні напрямки роботи – залучення гуманітарної допомоги від міжнародних партнерів та сприяння розміщенню релокованих підприємств, що є джерелом додаткових бюджетних надходжень.

Воєнна агресія з боку російської федерації, а також набуття Україною статусу кандидата в члени Європейського Союзу загострила необхідність якомога скоріше окреслити проблеми правового забезпечення соціального захисту та віднайти шляхи їх вирішення. Для цього, ми вважаємо, система соціального забезпечення потребує певної трансформації, адже впродовж воєнного та післявоєнного періоду дуже важливо надавати людям не лише фінансову допомогу, а й психологічну та звичайну соціальну підтримку. Це призводить до розвитку та популяризації професії соціального працівника.

Наше дослідження показує, що в період воєнного часу ефективно функціонування соціальної політики держави займає провідне місце у забезпеченні суспільного добробуту. Тому ми дійшли висновку, що стан соціального захисту та соціального забезпечення відображає рівень збалансованості потреб та можливостей, впливає на особливості життєдіяльності людини та забезпечує соціальний розвиток суспільства загалом.

Література

1. Соціальне забезпечення. URL: https://www.wiki.uk-ua.pina.az/Соціальне_забезпечення.html (дата звернення: 08.11.2022).
2. Видатки держбюджету України. *Офіційний сайт Міністерства фінансів України*. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/expense/> (дата звернення: 08.11.2022).
3. Видатки зведеного бюджету України. *Офіційний сайт Міністерства фінансів України*. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/cons/expense/> (дата звернення: 08.11.2022).
4. Кількість переселенців в Україні. *Укрінформ*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3585076-killist-pereselenciv-v-ukraini-pisla-pocatku-povnomasstabnogo-vtorgnenna-zbilsilasa-vtrici.html> (дата звернення: 08.11.2022).
5. Проект Закону про Державний бюджет України на 2023 рік : законопроект від 14.09.2022 р. № 8000. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/40472> (дата звернення: 08.11.2022).